

JUGOSLAVIJA ZAHTeva RAZCESARJA KARLA.

Mala ententa je pripravila ultimatum Ogrski, da mora izročiti Habsburške in plačati stroške mobilizacije.

KAM POJDE KARL?

Belgrad, 27. okt. — Danes se naznanja, da je mala ententa sestavila ultimatum Ogrski s sledečimi zahtevami:

1. Ogrska mora izročiti prejšnjega cesarja Karla mali ententi.
2. Ogrska armada mora biti takoj demobilizirana. Komisija, sestavljena iz lastnikov male entente, ima izvršiti demobilizacijo.
3. Ogrska plača vse stroške, ki jih ima mala ententa s mobiliziranjem čet vlad Karlove avanture.

Ultimat določa, da mora Ogrska sprejeti gornje zahteve v 48. urah, ako ne, bodo jugoslovanske in čehoslovanske čete takoj prekoristile ogrske meje. V političnih krogih male entente se smatra, da kljub diplomatskim aktivnostim veleni so Jugoslavija, Čehoslovakija in Rumunija edine v stanju prirediti s takojšnjo in efektivno akcijo proti Ogrski.

Srbija se je oddaljila, ko je Karlu izpodletel naklep polasti-vice ogrskega trona. V Belgradu je splošno mnenje, da njegov uspeh bi pomenil novo vojno v centralni Evropi. V dobro informiranih krogih pravi, da je Karla tirala drugič na Ogrsko ne samo njegova ambiciozna žena Zita, marveč tudi težka finančna situacija. Italija in Ogrska sta med drugimi zaplenila vsa njegova večja posredstva in denarja je bilo vsak dan manj. Karli in njegovi pristaki so torej sklenili, da vržejo zadnjo karto; pričakovali so, da je Jugoslavija preveč zaposlena s Albanijo in Rumunija da ne bo intervenirala s orožjem, medtem ko Čehoslovaki sami ne bodo mogli dobiti opravičilo.

Toda Karl se je prevaril. Jugoslavija lahko vrže 50,000 mož čez ogrsko mejo v 48. urah in drugih 100,000 vojakov more slediti v enem tednu.

Nota rumunske vlade, da je pripravljena podpirati Jugoslavijo v kakršnikoli akciji zoper Ogrsko, je prišla včeraj v Belgrad. Jugoslovanski kabinet je takoj sestaval gori omenjeni ultimatum.

London, 27. okt. — Angleži niso z nobenim veseljem sprejeli sugestije, da bi oni poskakali bodoči dom za Karla in njegovo ženo. Ako ostane Angliji naloga, da to stori, sprejme nalogo pod pogojem, da Ogrska plača stroške. Londonska vlada pa ne mara Karla na Angleško, če pa ga pošlje na kak majhen otok v Zapadni Indiji ali južnem Pacifiku.

Amsterdam, 27. okt. — Holandski uradni krogi so zelo vznemirjeni, ko so dobili vest, da je grof Berchtold, bivši avstrijski zunanji minister in zaupnik Habsburžanov na poti v Holandijo s prošnjo, da se Karlu dovoli bivališče v deželi, v kateri gostuje Viljem Hohenzollern. Poroča se, da bo holandska vlada kategorično zavrgla vsako tako prošnjo, ker ima že dovolj sitnosti s bivšim kaiserjem in njegovim sinom.

Budapešta, 27. okt. — Med a-retiranimi karlisti, ki so pomagali pri Karlovem pušu, je tudi grof Anton Sigray, ki se je pred več leti poročil s miss Harriet Daly, hčerjo Marcusa Dalys, ameriškega kralja bakra. Grof Sigray je avak Jamesa W. Gerarda, prejšnjega ameriškega poslanika v Nemčiji. Ameriški denar je igral veliko vlogo v Karlovem gibanju.

Poroča se, da Hortyjeva vlada namerava ostro kaznovati karliste, ki so povzročili smrt kakih 300 mož pri Tatavaru. Kaznovani bodo z izgonom, oziroma s dolгим zaporom in nekateri s smrtjo.

KATOLIČANI NA ANGLEŠKEM SO LAHKO OBENEM SOCIALISTI!

London, 27. okt. — (Federated Press). — C. R. Diamond, urednik "Catholic Herald", pobija izjavo Katoliške konfederacije v Angliji, ki je na svoji konferenci v Sheffieldu zaključila, da katoličan ne more biti socialist. Diamond piše, da on je član Labor Party, ki je socialistična, bil je kandidat za poslance in nadaljeval bo boj za socializem toliko časa, dokler mu tega ne zabrani kompetentna katoliška blast, predvsem papež. Omenjena izjava je po njegovem mnenju delo neodgovornih individuijev.

JUSTIČNI TAJNIK GROZI Z "INDŽUNKŠNI"

Daugherty pravi, da bo preprečil štrajk na železnicah s sodnijskimi prepovedmi.

STAVKA BO "ZAROTA PROTI TROGOVINI"

Washington, D. C. — Justični tajnik Daugherty je namignil, da bo vlada preprečila stavko na enak način kakor je Wilsonova administracija strla stavko rudarjev pred dvema letoma — s sodnijskimi prepovedmi.

Daugherty je namignil, da je njegov department pripravljen za "protekcijo ljudskih interesov," kjerkoli in kadarkoli bo potrebno.

Justični tajnik je pred par dnevi poklical v Washington okrožne zvezne pravdnike iz Chicago, New Yorka, Buffala, Chicagla in Indianapolis in na konferenci s njimi je naredil načrt za akcijo proti železničarskim bratovščinam, ako zastavkajo prihodnjo nedeljo.

Prvi korak bodo "indžunkni," ki imajo preprečiti izplačevanje stakovne podpore železničarjem in zavezati roke voditeljem železničarjev v petih bratovščinah, da ne bodo smeli poklicati delavcev na štrajk iz razloga, ker stavka na železnicah bi bila "zarota proti meddržavni trgovini."

POLOVICA AMERIŠKE ARMADE NA RENO BO ODPOKLICANE.

Washington, D. C. — Od okupacijske ameriške armade na Reni, ki šteje sedaj 13,000 mož, bo takoj, kakor hitro se izmenjajo ratifikacije mirovnih pogodb, odpoklicanih 6,500 mož; torej bo armada na polovico zmanjšana.

Po izmenjavi poslanstev stopijo v veljavo tri pogodbe, katerih veljavnost je bila med vojno prekinjena. Te pogodbe so: Trgovska in prekmorska pogodba iz leta 1828, izvozna pogodba iz leta 1852 in pogodba konzulatne konvencije iz leta 1852.

Prva pogodba je jako važna, ker potem nje se bo obnovila trgovina in se bo pri tem lahko zaposlilo mnogo ljudi. Sploh stavijo na vse pogodbe velike važnosti, ker potem istih se bodo obnovili trgovski stiki med obema državama.

Po vestih iz uradnih krogov se sode, da bo William Boyce Thompson iz New Yorka imenovan za poslanika Združenih držav v Berlinu.

ZAVAROVALNE DRUŽBE PROTI POŽAROM KAZNOVANE.

Jackson, Miss. — Okrajno sodišče v Hindsu je kaznovalo 33 zavarovalnih družb proti požarom s kaznimi od \$195,875 do \$1000, ker so prekoristile državne postavne. Skupna kazen, ki so ne postavne. Skupna kazen, ki so ne postavne. Skupna kazen, ki so ne postavne.

Da je silno potri in noče govoriti niti jesti. Nasprotno pa je Ziti zelo ravnodušna in pita Karla za pomočjo filice kakor otroka.

POGAJANJA Z ŽELEZNIČARJI SO PRETRGANA.

Petorica bratovščin je zapustila sborovanje, ko je vladni odbor zahteval, da se preklicijo stavka.

ŽELEZNIČARJE DRUŽBE SE KANAŠAJO NA "INDŽUNKŠNI" IN STAVKOKAZE.

Chicago, Ill. — Konferenca predsednikov petih železničarskih organizacij, ki so se izrekli za stavko, in predsednikov železniških družb, katero je sklical vladni železniški delavski odbor, je trajala v sredo včeraj, toda doseglja ni ničesar. Zvečer, ko se je imela nadaljevati seja, so predsedniki bratovščin naznanili, da zapuščajo konferenco in da se bodo naslednji dan posvetovali z izvrševalnimi odborniki svojih organizacij.

Kolikor je znano, je vladni odbor zahteval, da predsedniki železničarskih bratovščin preklicijo stavko, predno je mogoče razpravljati o drugih vprašanjih. Ker so predsedniki izostali od večerne seje, je vladni odbor smatral, da bratovščine neboje preklicati stajke in valedtega je razpravljajal na večerini seji, kako se naj prepreči stavka na drugi način.

Predsedniki železniških družb so nedirektno povedali, da pozdravljajo stavko, ker upajo, da jim prispeji vlada na pomoč s "indžunkni" in potem da bodo "lahko bolj pošteno obravnavali" s unijami železničarjev.

Boston, Mass. — (Federated Press). — Zveza industrijalcev v Massachusettsu in bostonska trgovska zbornica sta indali poziv za "nabiranje" prostovoljcev, ki imajo združiti nameravano stavko železničarjev, ki morda pride prihodnjo nedeljo. Prva je odprla 1600 vpisovalnih pisarn za rekrutiranje "industrijalnih delavcev za nujno železniško službo;" vse te pisarne se nahajajo v 1600 tovarnah, ki jih obratuje zveza industrijalcev.

Poziv je izšel v obliki oglasa v časopisih po vsem Massachusettsu in se glasi, da je med pol milijonom tovarniških delavcev nedvomno na tisoče mož, ki so "sposobni za to ali ono delo na železnicah." Dalje se čita, da je "stotine delavcev že vpisalo svoja imena in so pripravljeni na službo, ako je treba." Sprejemajo se vsi "prostovoljci brez oziroma na izurjenost in kvalifikacije."

Razume se, da bodo kapitalisti v Massachusettsu na ta način rekrutirali veliko rezervno armado stavkokazov, kajti delavci bodo primorani "registrirati se," ako hočejo obdržati svoje službe v teh slabih časih.

Oglasil bostonske trgovske zbornice pa vsebujejo poziv "na vse sposobne može, ki verujejo v procese postavne reaktivne delavskih sporov, ne pa s terorizmom, da se poudijo v službo državi v uri potrebe." Vaše registriranje za službo je glas za zakon in red.

Nato sledi citat iz govora podpredsednika Calvina Coolidgea: "Nihče nima pravice stavkati proti javnemu blagostanju."

DUHOVNIK UMORJEN.

Lead, South Dakota. — V sredo jutraj je bil rev. A. B. Belknap, župnik tukajnje katoliške cerkve St. Patrick, poklican k nekemu umirajočemu. Par minut pozneje so ga našli mrtvega ob cesti zunaj mesta. Na glavi je imel rano, ki je bila nedvomno prizadela valed udarca s težkim predmetom. Policija preiskuje zadevo, toda prvi dan še ni našla sledi za morilecem.

VREME.

Chicago in okolice: V soboto jasno in hladno. Lahki južnospadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 66, najnižja 60. Sonce izide ob 7:18, zaide ob 5:51.

EDISON PRVI, DA STA LE DVA Odstotka AMERIČANOV SPOSOBNA MISLITI.

Orange, N. J. — Thomas A. Edison, znani iznajditelj, je rekel v intervjuju, da je prišel do zaključka, da sta v Ameriki le dva odstotka odraščajih ljudi, ki na prvi pogled razumejo kaj šita, kadar vzamejo knjigo ali časopis v roka. Po Edisonovem mnenju je takozvana "volja ljudstva" velika farsa, ker ljudska masa sploh nima samostojnega mišljenja.

2500 HAJTIČANOV UBITIH V ŠESTIH LETIH.

Major Turner je izjavil pred senatom, da so Američani morili domačine brez procesa.

TERORISTIČNA VLADA NA OTOKU.

Washington, D. C. — Merodajni krogi so dolgo časa tajili strašno resnico, a končno je prišla na dan. Ameriška vojaška uprava je vladala na otoku Haiti s železnim pestjo in krvjo. Senatski osek, ki preiskuje pritožbe domačinov, je v sredo zašiljal majorja T. C. Turnerja, ki služi v mornarski pehoti. Turner je izjavil, da je bilo ubitih 2500 Haitijčanov tekom šestih let ameriške uprave na otoku. Od tega števila je bilo 1132 domačinov ubitih od 1. oktobra 1919. do 1. oktobra 1920.

Major Turner je leta 1919. dva meseca preiskoval umore in brutalno postopanje s domačini. Pravi, da ni našel dokazov, da bi bili kateri domačini ubiti v ujetništvu, čeprav je slišal govorice, da je bilo usmrčenih mnogo ujetnikov. "Resnica je, da je bilo pobitih veliko število domačinov, toda to niso bili interniranci, pač pa delavci pri prisilnem delu na cestah, ki so hoteli pobegniti," je rekel major Turner, ki je dognal, da je za večino umorov odgovoren major Clark H. Wells, mornariški častnik.

Turner je dalje izpovedal, da je bilo mnogo eksekucij brez vsakega sodnega procesa. Na vprašanje, če je res, da je kapitan Ernest Lavoie dal gnati 15 domačinov na pokopališče in jih tam postreliti s strojnico, je Turner odgovoril, da "lahko se je zgodilo." Kapitan Lavoie taji ta čin.

Priča je tudi potrdila obtožbo, da so pomorščaki metali bombe na domačine z eroplanov.

Poročilo poročnika Hookerja brigadir-generalu Catlinu, ki je bil svojednešno vrhovni poveljnik okupacijskih čet na otoku — to poročilo je več let počivalo v tajnih predalnih vojnega departmanta — je bilo predloženo preiskovalnemu senatnemu osek. Poročilo je bilo spisano v januarju 1919. in poročnik Hooker javlja v njem, da pomorščaki postopajo z domačini tako brutalno, da so mnogi prisiljeni iti med roparje. Poročnik B. D. Williams je priznal, da je ubil več oseb, ki "so hotele pobegniti." Kapitan Lavoie priznava, da je ubil šest Haitijčanov.

ODREDBA PROTI LINČARJEM.

Washington, D. C. — Dyerjeva protilinčarska predloga, po kateri naj bi osebe, ki so se udeležile linčanja in koga usmrtili, prejele hudo kazen, je bila od justičnega komiteja sprejeta in bo bržkone potrjena. Predloga pravi, naj bi se vsi udeleženci pri linčarskih umorih kaznovali s do smrtino ječo in državnimi ali municipalnimi uradniki, ki bi ne poiskovali linčarskih obsodb preprečiti, morajo biti kaznovani z denarno kaznijo \$5000, ali ječo na pet let. Okrajna oblast, v kateri bi se izvršil linčarski umor, bi morala plačati kazen \$10,000.

GENERALNI PRAVDNIK OBTOŽUJE PRIVATNE ČETE.

Privatna armada lastnikov rudnikov v Zapadni Virginiji je odgovorna za vse nemire in poboje v premogovnem okolišu. Jeklarica carja Gary in Morgan sta pa odgovorna za privatne čete, ker kontrolirata rudnike. Izjave prič pred senatnim odeskem v Washingtonu.

Washington, D. C., 27. okt. — E. T. England, generalni pravdnik v West Virginiji, je izjavil včeraj pred senatnim odeskem, ki preiskuje stavko v okraju Mingo, da se privatne čete lastnikov rudnikov odgovorne za vse delavske boje na polju premoga v Zapadni Virginiji. Dalje je rekel England, da so privatni stražniki večkrat ugrožali njegovo življenje, ko se je mudil v premogovnem okolišu. Nadalje je obtožil gardo lastnikov rudnikov, da je ovirala preiskavo, katero je vodila veleporota. Oboroženi hlapci v službi lastnikov rudnikov so zadržali pride, da niso mogli priti pred veleporotnike. Po mnenju generalnega pravdnika je sistem privatne armade absolutno v nasprotju s institucijami in principi ameriške demokracije.

Washington, D. C. — (Laurense Todd, Federated Press). — "Odgovornost za umor Sida Hatfielda in Eda Chamberasa, ki sta bila ustreljena v sadnjem avgustu po Baldwin-Feltsovih detektivih, nosita jeklarski trust in njegov predsednik Gary," je dejal Frank P. Walsh, ki je nastopil kot zagovornik obah včeraj omenjenih umorjenih mož in okrožna sodniška organizacija 17 v Zapadni Virginiji pred preiskovalnim senatnim odeskem.

Vdovi Hatfielda in Chamberasa stali sedeli; oblečeni v črno, pred odeskem, pripravljeni, da prideta, kaj sta videli na lastne oči, ko sta njuna soproga padla, zadeta od krogel, na stopnicah sodnje v Welchu. "Dokazali bomo," je rekel Walsh, "da vse to, kar se godi v Zapadni Virginiji, je le majhen del splošne zarote, katero vodi jeklarski trust v svrhu, da uniči mogočne delavske organizacije v Ameriki, katere ugrožajo ogromne profite jeklarskim mogotcem. Dokazali bomo, da je privatni detektiv Lively, ki je ustrelil Hatfielda in ki se zdaj nahaja v zaporu pod obtožbo umora, svetovni verjel, da vse, kar stori v službi lastnikov rudnikov, je zakonito in hvalevredno, pa še tudi ubije Sloveka. Rudniki v okraju Mingo so pod kontrolo jeklarskega trusta in valedtega sta sodnik Gary in njegova korporacija odgovorna v ravno toliki meri kakor da bi ravnatelj jeklarske korporacije zaključili na svoji redni seji, da se ubijeta soproga teh dveh žena, ki ju vidite pred seboj."

Walsh je priporočil senatnemu odeskem, da naj kongres konča industrijalno vojno v Zapadni Virginiji s posebnim zakonom, ki ima veljati za obe stranki. Senator Caraway iz Arkanasa je ugovarjal, češ da kongres nima ustavne pravice sklepati zakonov za ispravljanje industrijalnih sporov v posameznih državah. Walsh je odgovoril, da imajo vsi rudarji v Zapadni Virginiji ustavne pravice, katere so jim pa bile kruto pogažene; na temelju tega dejstva ima kongres oblast, da povrne rudarjem njihove pravice, ne da bi s tem kršili suverenost države.

"Dokler se ne vpostavi pravica svobode govora, zborovanja in neoviranega gibanja po javnih cestah v okrajih Logan, Mingo, Mercer in McDowell, toliko časa ne bo mira in ameriške konstitucionalne svobode v Zapadni Virginiji, kongres pa ima oblast, da vpostavi to pravico," je grmel Walsh.

Mati Jones, ki je bila navzoča pred odeskem s drugimi zagovorniki civilnih svobodščin, je s prikimanjem odobrvala Walshove žgoče besede, a katerimi je silikal krivice rudarjev v West Virginiji, ki jih doprinašajo jeklarskemu trustu podloženi premogovni operatorji.

Phillip Murray, podpredsednik United Mine Workers of America, ki je bil prva priča, je ponovil to, kar je prej rekel Walsh, da je jeklarski trust glavni krivec vseh zločinov v rudarskem okolišu Zapadne Virginije. Murray je opozoril senatorje na dejstvo, da enake razmere kakor v West Virginiji, vladajo tudi v Alabami, kjer je Garyjeva Tennessee Coal & Iron Co. glavna sila, in pa v južnospadni Pennsylvaniji. Dalje je pokazal, da vladujoča železniška družba, ki podpira terorizem v Zapadni Virginiji, je Norfolk & Western, podružnica Pennsylvanske železniške družbe, na čelu katere je W. W. Atterbury, vodja protinijake agitacije med železniškimi magnati. Murray je dejal, da Gary, jeklarski trust in Morganovi interesi vodijo vse protidelavsko gonjo v Ameriki.

Murray je priporočal v imenu organizacije, da senatski osek postavi vprašanje sodnika Tatta da imenuje nepristranskega administratorja pogodbe, katero naj izdelata osek na podlagi gotovih točk, ki jih predlagajo rudarji, in na del, ki jih je uvedel tekem vojne vojni delavski odbor. Kot vrgel za takšno akcijo je Murray navedel Rooseveltovo imenovanje dr. Chas. P. Neilla razsodnikom ob času valike stavke premogarjev na polju trdega premoga leta 1902; na enak način je bil tudi sodnik Alschuler v Chicagu administrator pogodbe med klavničarji in klavniškimi delavci za časa vojne.

Dalje je rekel Murray, da pogodba, ki priznava pravico pristopa k uniji in kolektivnega pogajanja potom unije je obenem priznanje obstoječe ustavne pravice svobode govora, zborovanja in gibanja na javnih cestah.

GOLJUPLJA SE PODPIRA.

New York, N. Y. — Šolska učiteljica G. Lewis v Camdenu je kupila par ševljev. Peta na novih ševljih, ki je bila iz debelega kartona in slabo pripleljena, se je prvi dan, ko je imela učiteljica ševlje na nogah, na nekem hodniku odtrgala, pri čemer je gđ. Lewisova tako neurečno padla, da je zlomila jabolko na kolenu. Zdravniki so izjavili, da ne bo nikdar več zdrava noga in po-habljen Lewis je tožila trdko Wanamaker v Philadelphia za \$50,000 odškodnine. Okrožno sodišče v Camdenu, kateremu je predsedoval sodnik Lloyd, pa ne prizna krivde trdko iz razloga, da ševlji ni nikak nevaren instrument in da tovarnar ni odgovoren, ako pop ne drži goljuplivo papirnate pete.

POMOČ ZA BREZPOSELNE.

New York, N. Y. — Na vprašanje trgovskega tajnika Hooverja, koliko cest bi se še lahko gradilo, ako bo zbornica nakazala novo pomoč, je rekel guvernator Edwards, da bodo takoj sklenjene pogodbe s podjetniki za gradnjo in tudi pomoč od zbornice bo sledila kmalu. Za to leto, je rekel Edwards, se je nadejati, da se bodo sklenile pogodbe za 200 milj. est, a katerim delom se bo takoj pričelo.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Recepti se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjena država (liven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za izposojnino \$8.00.

Naslov na vas, kar ima sliko s listom

"PROSVETA"

2687-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v objavi: 2. pr. (Sept. 30-31) poleg vsega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dostavljena potrdila naročila. Prosimo je pravilno, da se vaje ne ustavi list.

ČUDJO SE!

Poročilo tovarniškega odseka na konferenci o brezposelnosti priporoča, da se znižajo delavske mezde, češ, če se to zgodi, bo teklo koleaje v industriji, da bo veselje!

Samoposebi se razume, da se bodo organizirani delavci vpirali znižanju mezde z vsemi svojimi močmi, pa magari če sto tovarniških odsekov na konferenci brezposelnosti priporoči znižanje delavske mezde kot sredstvo, ki oživi industrijo.

Gospodje tovarnarji se čudijo, zakaj se delavci takemu "modremu" priporočilu vpirajo.

Prav nič se ni treba čuditi, kajti tisti delavci, ki so organizirani, vedo, da čim nižja je mezda, toliko manj bo dela v industriji. Jasno je, da kapitalisti, milijonarji in milijarderji ne morejo porabiti produktov, ki jih producira industrija. Znižali so vrednost poljskih produktov, kadar zapuščajo farmarja. In posledica? Znižala se je še bolj produkcija v industriji. In če zdaj znižajo še delavske mezde, se bo še bolj znižala produkcija v industriji.

Noben teh tovarnarjev, ki priporočajo znižanje mezde kot sredstvo za ožvitev industrije, ne zagovarja priporočila, da naj se znižajo profiti. Poročila korporacij ne pokazujejo, da so se znižali profiti.

Znižajte profite in po tem šele pridite in dokažite, da je znižanje mezde upravičeno. In čeprav se znižajo profiti, bo tovarnarjem težko dokazati, da je znižanje mezde upravičeno, ker bodo profiti še ostali tako visoki, da se lahko plačujejo sedanje unižke mezde. Ampak izredno visoki profiti so tista reč, ki je povzročila stagnacijo v industriji. Ako se podjetniki, bankirji in drugi privatni bizniški interesi ne posloje od visokih profitov, se ne bo oživila industrija.

Gospodje tovarnarji naj se nikar ne čudijo, zakaj organizirani delavci organizirajo odpor proti znižanju mezde, ampak naj delajo za odpravo visokih in pretiranih profitov, in življenje pride kmalu v industrijo.

Če so življenske razmere take, da je dnevnik "Chicago Tribune" oni dan priporočal, da naj se zveznim distriktnim sodnikom povzra njih plača kar za pet tisoč dolarjev na leto, ker ne morejo stanu primerno živeti in vzgajati svojih otrok; tedaj je jasno, da tudi delavci ne morejo s sedanjo mezdo skrbeti za izobrazbo svojih otrok in s svojimi družinami živeti v takih razmerah, kot se spodobi za ameriške delavce.

FANATIKI SO SLEPI ZA PRAVO ZLO.

Zagrizeni prohibicionisti sugestirajo, da se uporabi zvezne čete za preprečanje tihotapstva z opojnimi piščami. Oni podpirajo svojo sugestijo z izgovorom, da se je tihotapstvo tako razvilo, da go lokalne oblasti ne morejo zatreti.

To je mogoče res, kar trdijo prohibicionisti. Ali človeku je bližje srajca kot suknja. Po našem skromnem mnenju je veliko bolj važno, da se odpravijo cestni ropi in umori v velikih in malih mestih, kot da se love mali grešniki. Tihotapci kršijo res postavbe. V primeri a cestnimi roparji in morilci so pa tako majhni grešniki, da ne pridejo v poštev. Res je, da naj se prohibicionisti zakoni prekličejo ali pa izvedejo, kajti zdaj niso za drugega, kot da spodbujajo ljudsko moralo.

Prohibicionisti so pred uvedenjem prohibicije preprokali, da bodo ljudje živeli kot angelji, ko se uvede prohibicija. Njih prerokovanje se ni izpolnilo. Zdaj prihajajo z drugo sugestijo, ki tudi ne prinese milenija, čeprav se izvede. Prohibicija je korumpirala ljudi in čimdalje bolj jih bo korumpirala, čim dalj bo v veljavi.

Kdor želi, da se ljudje odvadijo uživati opojne piščice, mora pričeti s podukom pri mladini, pred vsem mora pa delati na to, da nastanejo take gospodarske razmere v človeški družbi, da ljudje ne bodo iskali tolažbe v žganju.

Tisti, ki priporočajo samo prohibicijo, neče pa, da se gospodarske razmere tako spremenijo, da bodo vsi ljudje živeli v rednih razmerah, je podoben mazaču, ki zdravi bolno človeško kri z obliži na ranah, mesto da pravilno zdravi bolno kri. Odpraviti hočejo eno zlo v človeški družbi, najhujša zla pa puste v miru, da lepo še nadalje cveto in se razvijajo.

DOPISI.

Sains, Utah. — Po dolgem času počitka sem danes zopet šel na delo. Lopata je valed dolgega počitka postala plesniva in gobe so rastle po nji. V kupu premoaga sem našel miško z osmimi mladiči, ki jim je napravila udobno gnezdo med časom, ko je v rovu vladal mir.

Z organizacijo se danes ne morem pohvaliti. Pred dvema letoma smo bili Slovenci lahko ponosni nanjo. Bili smo v organizaciji trdni in tudi delavci drugih narodnosti so bili pri nas organizirani več kakor 50 odstotkov. Tedaj pa se je premogarskim podjetnikom posrečilo prekaniti nas in pustili so nas na cedilu, da lahko delajo z nami kar hočejo.

Kdo je temu krivi? Slabi voditelji in tudi narodnosti, ki je bila dokaj zmešana, in igrala pri organizaciji preveliko vlogo. Tega ne smemo več dopuščati in nikake narodnosti naj ne bo med nami, delavci, pri boju naša pravice. Rešimo se iz suženjstva, da ne bomo v njem utonili za vedno.

Zalostno vest imam poročati. Naš pečlar, ki je bil takorekoč predsednik pečlarjev, si je prevrnil lonce vrolega želja na nogo. To ga je tako ujezilo, da je sklenil odgovoriti se pečlarstvu, kakor hitro ozdravi od malih opeklin. Sklenil je tudi dobiti kuharico, s katero bo stopil v zakon, in če se mu to posreči, se bodo vršile volitve za novega pečlarskega predsednika takoj po poroki. — Frank Obesnik.

Johnston City, Ill. — Brez delaveca bi ne bilo kapitala. To nam potrdi vsako trezno razmišljanje, zato bi moral biti delavec tudi pravi lastnik kapitala. Delavčev bi moral biti bogastvo, ki ga je vsatval s pomočjo pridnih rok, in ne onega, kateri nič ne dela. Podjetnikom ni dosti, da šele vedno večjih dobičkov in vedno bolj nižji mezde delavstvu, temveč oni hrepene, da bi uničili organizacijo, ki protistara delavcu. Organizacija je zanje nekaj neprebavljivega, vedno bolj žale, da bi jo zrušili in tako odvzeli delavcu vsako obrambo.

V Minnesoti in v drugih krajih sem slišal ljudi, ki so trdili, da je treba znižati plače delavcem in tedaj bi se lahko tudi cena premoru znižala.

Statistika je jasno dokazala, da se premogariji v Illinoisu zaslusili leta 1916 in leta 1917 povprečno 113 dolarjev mesečno. V teh dveh letih so premogorovi več obratovali, kakor nikdar prej v dobri 15 let nazaj. Dokazi so tudi, da nikdar več ne bo toliko prosperitete kot je bila v letih 1916—17, četudi pridemo v kakor koli novo vojno.

S slabim obratovanjem premogovnikov, kakor kaže sedaj, se je znižal zaslužek rudarjem v Illinoisu več, kakor za polovico, če vzamemo za primerno povprečni zaslužek v letih 1916-17. Ako tako ostane, bo postalo vprašanje za prehranitev rudarjeve družine zelo kritično. Na tisoče moških je vpisanih pri rudnikih, ne bo moglo pošteno prehraniti svojih družin, jim kupiti obleke in najeti primernih stanovanj.

Dognano je, da korporacija stane tona premoga približno \$2.50, kadar pride na površje in je naložen na železniške voze, ter tako odpravljen za pošiljatev. Pri tem so vključeni vsi izdatki, kakor za ravnateljstvo, uradništvo, stroje in vse uslužbenice pri rovi. Kljub temu se prodaja premog na severu ali na zapadu po 17 do 20 dolarjev tona. Premogariji upravlja premog na dan, dobi za tona 83 centov, poleg tega mora sam kupiti orodje in strelivo. Vprašanje torej nastane, kdo je pravi povzročitelj visokih premogovih cen. Premogariji gotovo ne. Oni, ki trde, da je treba premogarsko znižati plače, naj pregledajo malo te številke in poučeni bodo, da premogariji niso vzrok dragemu premogu. Prepričali se bodo, da premogariji dobijo veliko prenikajočo mezo za tako nevarno delo, kakor nega-morajo opravljati.

V primeru vzemimo slučaj železniških uslužbenec. 1. julija 1920 so prejeli zvišanje mezde za 12 odstotkov, ker so se jim življenske potrebe čisto zvišale. Komaj čez teden dni so železniške družbe zvišale voznino od 20 do 40 odstotkov. Prvega julija, 1921

so železničarji prejeli znižanje mezde za 12 odstotkov, a pri tem ni slišati, da bi družba znižala tovarnino za kak odstotek. Železničarji so bili prisiljeni sprejeti to znižanje in molče so prenesli udarec. Železniškim magnatom pa še včasno ni zadosti. Zopet jim hočejo znižati mezdo. Delavci prenesajo breme, toda le do gotove meje, zato bo stavka, ako ne odneha železniška družba, nekaj gotovega.

Nazor, da se mezda plačuje na podlagi cen življenjskih potrebščin, moramo odpraviti. Delavci so upravičeni, da če drugače in ne samo do živeča in oblačila. Vesela družina napravljaja vesele in srečne ljudi, dolge delavne ure in nizke plače delavcem pa napravijo nesrečne domove in nezdravo ljudstvo.

Organizirani delavci, stojmo trdno za našo organizacijo, da je ne izgubimo, zahtevamo boljše mezdo, do katere smo upravičeni in krajši delovni čas, do česar smo upravičeni. Otrokom, ki ne moremo dati drugega, dajmo jim vsaj priliko do izobrazbe. To bo najboljša dota za nami. Verujemo v bodočnost, ki bo prinesla vsaj našim otrokom izpolnjene naše želje in srečnejše čase za delavstvo. Naš program pa se bo izvršil le tedaj, ako bo v delavskih vrstah dovolj zavednih članov in bo delavstvo v splošnem organizirano strokovno in politično.

Da se bomo svobodno lahko shajali posrežali ahode in zabave, smo sklenili, da postavimo lastno dvorano. Kljub majhni slovenski naselbini, ki šteje komaj 30 družin, se je nabralo 1500 dolarjev. Da se pa blagajna Narodnega doma poveča, je društvo Johnston št. 91 SNPJ sklenilo pridriti veselico dne 5. novembra ob 7. uri zvečer v Eagle dvorani. Polovica dobička je namenjena Narodnemu domu, polovica pa društveni blagajni.

Slovenci in Hrvati od tu in iz bližnje okolice, udeležiti se veselice, ki ima pospešiti narodno podjetje. Preskrbljeno bo s pijačo in prigrizkom. Na veselici bo igrala naša slovenska godba. — Frank Martinjak.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Ohljaka delavska federacija je na svoji 38. letni konvenciji sprejela resolucijo, v kateri zahteva novo obravnavo za Sacca in Vanzettija, delavska organizatorja, katerim grozi smrt na električnem stolu. Federacija je naložila izvrševalnemu odboru, da stopi v stike z governorjem v Massachusettsu in z drugimi delavskimi organizacijami, ki so se pogotile za obsojenca.

Na polju olja v Kaliforniji je nastal prvi konflikt med stavkarji in trgovci v Kernu. Zadržki, ki so doslej podpirali stavkarje, zdaj zahtevajo, da šerif izmenjuje posebne deputije. Stavkarji nasprotujejo iz razloga, ker delavski deputiji dovolj dobro skrbijo za red in mir v okraju.

Organizirano delavstvo podpira Howata. Zbornica strokovnih unij v Wichiti, Kana., je odobrila stališče Alexandra Howata in obodila akcijo Johna L. Lewisa. Zbornica je poslala Howatu simpatično pismo in sklenila, da se med člani nabirajo prispevki za stavkujoče rudarje. — Strokovne unije v Bloomingtonu, Ill., so se potegnile za Howata in mu izrekle svoje simpatije.

Milijon dolarjev so že zapravili lastniki rudnikov za razbijte rudarske organizacije v državi Washington, dosegli pa so, da stavkocazi nakopljejo le osem odstotkov premoga od normalnega produkta. Premogovni baroni so najeli veliko armado privatnih stražnikov, ki jim pa nič ne pomaga. Stavkujoče rudarji, ki so v boju že devet mesecev, se dobro drže. Delavske pomožne ekspedicije prihajajo trikrat v tednu iz Seattlea in Tacoma v rudarske naselbine z živili in obleko za rudarske družine. Dva velika rudnika v okoliših Roslyn in Cle Eluma sta se pred kratkem podala in lastniki so podpisali pogodbo s okolišno rudarsko organizacijo št. 10 U. M. W. of A. Število stavkovnih straž se je valednega zmanjšalo za 500 moč.

Swoboda govora v Garyju, Ind. ni danes nič večja kot je bila za čas jeklarske stavke. Prejajajo nedeljo se je tu vršil velik šhod,

na katerem je govoril William Z. Foster, ki je opisoval razmere v Sovjetski Rusiji in apeliral za prispevke v prid stradajočim kmetom ob Volgi. Ko je na omenil rdečo armado, je policijski šef, ki je bil navzoč z veliko četo policajev, opozoril govornika, da delavci v Garyju ne smejo ničesar slišati o rdeči armadi. Šhod se je kljub temu nadaljeval in poslušalci so prispevali \$250 za Rusijo.

Inozemstvo.

Mednarodna banka z milijardo kapitala.

Berlin, 27. okt. — Frank Vanderlip, bivši predsednik Narodne mestne banke v New Yorku, je ponudil štirinajstim državam načrt za ustanovitev "Banke zlate rezerve Združenih držav in Evrope." Zadnji teden je predložil načrt Poljski in ta teden ga predložil Nemčiji. Banka bi bila kapitalizirana z milijardo dolarjev in Američani bi podpisali kapital. Namen banke je, stabilizirati denarno valuto. Vanderlip ne verjame, da bo Nemčija mogla plačevati svojo vojno odškodnino, in pričakuje splošnega finančnega poloma, ako se hitro ne utrdijo finance raznih držav.

Kabuka v angleškem parlamentu zaradi podpore brezposelnim.

London, 27. okt. — Včeraj je bila v nižji zbornici viharna scena v debati za podporo brezposelnim. Delavski poslanci so predlagali, da se za vsakega otroka brezposelnega delavca dovoli od enega do sedem šillingov več tedenske podpore. Predlog je bil zavrnjen. Nato je delavski poslanec Will Thorne vstal in zavpil proti denciji "Vi ste banda političnih trikarjev." Predsednik zbornice je zahteval, da poslanci prekliče svoje besede. "Ne prekličem nič," je odgovoril Thorne. Predsednik mu je ukazal, da zapusti zbornico. Ko je odhajal, se mu pridruži drugi delavski poslanec Jack Jones, vpijoč: "Mišliti smo, da ste gentlemani, pa niste. Veselite se svoje zmage nad stradajočimi otroci!"

Szecheny nobe biti poslanik v Ameriki.

Budapešta, 27. okt. — Grof Szecheny, ki ima hčer ameriškega milijonarja Vanderbilta za ženo, je bil imenovan ogrskim poslanikom v Združenih državah, toda grof je odklonil službo.

Japonci izpraznijo Sibirijo na predvečer konference v Washingtonu.

Tokijo, 26. okt. — Vojno ministarstvo naznanja, da japonske čete izpraznijo sibirsko pribrežje v najkrajšem času. Izpraznjen teritorij se izroči beli vladi v Vladivostoku, ki je bila ustanovljena nad japonskim protektoratom. Japonci najbrž odidejo iz Sibirije tik pred konferenco za omejitve oboroževanja in reševanje problema na Pacifiku in daljnem vzhodu.

Francoška zbornica je dovolila Brianda, da odpotuje v Ameriko.

Pariz, 27. okt. — Francoški parlament je včeraj odobril Briandov ukrep, da odpotuje v Ameriko na čeln francoske delegacije na konferenco za omejitve oboroževanja. Briand je zahteval, da zaupnica mora biti sprejeta z najmanj 200 glasovi večine; dobil je 203 glasove.

Nova nemška vlada.

Berlin, 27. okt. — Državni zbor je odobril z večino glasov sestavo novega kabineta pod vodstvom dr. Wirtha. V novi vladi je pet večinških socialistov, dva centrista, eden demokrat in eden pristal Stinnesove. "Ljudske stranke." Wirth je obenem vnanji minister.

Zganje je v Rusiji zopet dovoljeno.

Moskva. — Komisarjat za ekonomijo v Rusiji je sklenil, da se zopet dovoli izdelava alkoholnih pijač, katere naj bi se deloma tudi izvažalo. Vendar vlada še vedno obdrži monopol. Vodka (Zganje) je bila skozi zadnjih pet let v Rusiji prepovedana.

Vlada podpira izseljevanje brezposelcev.

London. — Velike brezposelnosti, ki vlada na Angliškem, se hoče vlada iznebiti potom izseljevanja. Posebno kovinska industrija, ki je od vseh najbolj prizadeta, je morala odpustiti velike mase ljudi. Prejajajo vojaki, katerih je veliko število brez posla, so se pričeli izseljevati in vlada je odobrila večje vsote, da kolikor mogoče okrepi izseljevanje. Mnogo njih je, ki so brez denarja, a vlada jim plača prsto vožnjo in poleg da se nagrada, da se izsele.

Mirovna pogodba med Francijo in turškimi nacionalisti.

Pariz. — Po podpisani pogodbi med Francijo in turškimi nacionalisti v Angari, se bo Francija na mnogo krajih lahko okoristila. Diplomati zatrjujejo, da je to direktni udarec proti politiki Velike Britanije, katere cilj je na vzhodu delati zganje, ne pa sklepati mir. Med tem so bili Grki poklicani v London.

Še štiri velike bojne ladije; razoročitev bo še čakala.

London. — Predsednik Lloyd George je obvestil nižjo zbornico, da je vlada naročila gradnjo še štirih velikih bojnih ladij. Angliji se očividno nekam zelo mudi, ako se opazuje vedno nova gradnja bojnih ladij. Ali bi rada razoročitveni konferenci pokazala svoje ladije, da je škoda tako velike morake moči za uničenje!

Denar je za oboroževanja, pa ne za šole.

Kobe, Japonska. — Na nekem shodu 700 učiteljev v Tokiju je bil poslan proti vladi protest radi znižanja izdatkov za šolsko vzgojo. Škole učiteljev je bil poslan na ministrskega predsednika in na ministra za vzgojo. Nek list "Osaka Mainichi Shimbun" pravi, da je vlada znižala izdatke za šole, da zadosti z denarjem veliki-mu oboroževanju.

Monarhistična gibanja na Portugalskem.

Madrid, 27. okt. — Vest iz Lisabona se glasi, da so na delu močne monarhistične sile za strmoglavljenje sedanje vlade, ki je bila ustanovljena zadnji teden.

Eksplozija v Italiji podila trdnjave.

Milan, Italija, 27. okt. — Silna eksplozija amonitika v skladišču trdnjave Santa Elena pri Savoni je zaslabila pokrajino daleč naokoli včeraj zjutraj. Prebivalstvo v Vado Ligure je pobegnilo na planoto. Števila mrtvih še ni znano, toda mora biti veliko. Istočasno sta se pripetili dve veliki eksploziji v okoliših Florencia in Mantova, ki sta strelali zemljo kakor potres. Vzorok razstrelb še ni znan.

246 revolucionarjev ušlkih v Indiji.

Bombaj, Indija, 27. okt. — Ljudska bitka med rebelnimi Moplahi in britskimi četami je v teku v malabarskem okraju. V enem samem spopadu je padlo 246 rebelov.

Ostre obsojanje vodstva španske vojske.

Madrid. — V zasodanju parlamenta je prišlo do viharov in bejevitih prizorov, ko je poslanec Selama prinesel naprej nespodobno vodstvo španske armade v Maroku, valed česar je bilo tisoč vojakov brez čisto vsake "koristi žrtvovanj." Generala Berenguer in Silvestre, poveljnika armade, sta izvela naravnost blazne vojne načrte in neki general v Wihili je baje celo trgoval s sovražnikom za orožje. Mnogo višjih častnikov je odstavljenih.

Vladna kriza v Nemčiji gre h koncu.

Berlin, 26. okt. — Predsednik Ebert je naprosil dr. Wirtha, prejšnjega ministrskega predsednika, ki je demisijsiral zadnjo soboto, da ponovno organizira vlado. Wirth je sprejel.

Eden rubelj — 10.000 rubljev!

Moskva. — Pri posvetovanju so ljudski komisarji sklenili na papirnatem denarju tiskati sledeči napis: Eden rubelj, enako prejšnjim 10.000 rubljev.

70 — 9th Ave., New York City

